СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 152. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 1. липня, 1924. VOL. XXXII. No. 152. Jersey City, N. J., Tuesday, July 1, 1924. THREE CENTS

Сотки людий жертвами бурі в Огайо.

КЛІВЛЕНД, Огайо, 28. червня. — Північну часть стейту Огайо навістила страшна буря, якою жертвою впали сотки осіб.

Буря почалася коло пів до шестої години під вечір. Коли гураган розвинув уже свою силу, він захопив околицю міст Лорена та Сандускі.

На сі міста полялася з хмар правдива повінь. Злива була така страшна, що в місті Лорені завалився дах одного театру, а під ним погибло коло 80 людий. Буря змела мало не все, що в сьому місті було над поверхнею землі: телеграфічні дроти й стовпи, доми, доми. Ціле місто лишилося без води, світла, телефонів, газу й поживи. З огляду на те, що люди стали рабувати розвалені крамниці, мейор міста мусів проголосити военне право.

Кілько саме людий погибло наслідком торнада, невідомо. Дехто подає їх число навіть на пів тисячки душ, хоча се число видай пересаджене.

ДЕМОКРАТИЧНА КОНВЕНЦІЯ РІШИЛА СПРАВИ ЛІҐИ НАРОДІВ І КЛЕНА.

НЮ ЙОРК, 28. червня. — За суботішне засідание конвенція демократичної партії поступила о стільки вперед, що розглянула головні точки програми партії на наближаючіся вибори.

Найбільше клопоту принесли точки про Лігу Народів та Ку-Клакс-Клен.

ДЕБАТА НАД ЛІҐОЮ НАРОДІВ.

Щодо питання приступлення до Ліги Народів, то більшість резолюційного комітету предложила була внесенне Меkаду, щоби про приступленне Злучених Держав до Ліги Народів вирішив американський народ загальним голосованнєм. Проти сього внесення менчість під проводом бувщого міністра війни Бейкера домагалася, щоби конвенція виразно заявилася за приступленнем до Ліґи Народів. Бейкер стояв на становищи, що становище більшости є крутарством та запереченнєм політики Вилсона. Остаточно, при голосованню за проектом більшости заявилося 742 голосами проти 353 за проектом більшости.

ДЕБАТА НАД СПРАВОЮ КЛЕНА.

Ще завзятійшу дебату викликала справа Ку-Клакс-Клена.

Ся справа мало не розбила резолюційного комітету, а може й самої партії. На комітеті дійшло до таких сварок за сю справу, що треба було геройських зусиль зі сторони провідників партії, щоби не довести до росколу в партії. Боротьба велася межи двома напрямами. Хоча оба напрями заявлялися проти Ку-Клакс-Клена, то одна частина хотіла заявити виразно проти нього та поіменного його вимінення, а друга була за тим, щоби лишень загально сказати про подібні орґанізації, її по імени не згадуючи. По довжезній дебаті на повнім засіданню конвенції за незгадуванием Клена заявився всего один голос більше, як проти сього.

Майже о години другій над раном конвенцію відложено до понеділка.

НЮЙОРСЬКИЙ КРАВЕЦЬКИЙ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК, 29. червня. — Боротьба межи 40,000 нюйорських кравців та кравецькими підприємцями що раз більше застроується, хоча на зовні й одна й друга сторона заявляє, що страйк скоро покінчиться.

Кравецькі підприємці стали орґанізувати проти страйкарів бюра праці, щоби набирати страйколомів. За те кравецька юнія зарядила ряд публичних віч, щоби унеможливити набиранне скебів.

АРЕШТУВАЛИ СТРАЙКОВИХ ПРОВІДНИКІВ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 29. червня. — Поліція арештувала двох провідників страйкуючих тролїменів зелізниці Атлентик Ситі енд Шор Рейлровд, закидаючи їм, що вони накладали на зелізничі тори деревляні пороги, щоби в сей спосіб унеможливити рух на сих торах.

ВИКИДАЮТЬ З РОБОТИ.

НЮ ЛОНДОН, Конектикат, 28. червня. — Корабельні шапи підприємства Шеп енд Енджін Ко., котра будує підводні лодки, перестала працювати, викидаючи на брук понад 200 робітників. Урядники підприємства кажуть, що вину за безробітте поносить федеральний уряд.

УРЯД МАЄ ДЯКУВАТИ ІНДІЯНАМ ЗА ДОПОМОГУ В ВІЙНІ.

ВАШІНҐТОН, 28. червня. — Міністерство війни постановило подякувати врочисто всім індіянським племенам, котрих члени служили яко добровольці, бо закон про военний побір не відносився до Індіян.

ЦІКАВИЙ КОНЕЦЬ КОНВЕНЦІЇ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 28. червня.— Річна конвенція Національної Ліґи Окалічених Жовнірів, що зібралася нині, покінчилася передчасно, як вийшло на верха, що в одній бостонській ґазеті провідник орґанізації подав був оголошення за добровольцями, що хотіли би поїхати на конвенцію делеґатами за оплатою 3 долярів у день.

ЛІТАК ЗАЛЕТІВ У ВОДУ.

НЮ ЙОРК, 28. червня. — Пописуючися своєю вправою в літанню перед яких 10,000 видців, зібраних на свято 7-ої дивізії на летничім поли в Ню Дорспі, на Стетен Айленді, С. Е. Джансон влетів зі своїм літаком у морський залив. На щасте недалеко стояла поліційна лодка, котра сейчас поспішила йому на поміч та [illegible] без [illegible] тілесних [illegible].

МІНІСТЕРСТВО РІЛЬНИЦТВА ПРОТИ ВЕЛИКИХ РІЗНИКІВ.

ШИКАҐО, 28. червня. — Федеральний суд признав департаментови рільництва право вглядати в рахункові книги великих різників Свифта, Вилсона й Кюдегі. Різниці противилися сьому на тій основі, що мовляв переглядаючі книги урядники моглиб позраджувати відтак свої тайні відомости одної різниці властителям другої.

АЛЬКОГОЛЬ НЕ ПРОДОВЖУЄ ЖИТТЯ.

ТОРОНТО, Канада, 29. червня. — На річній конференції Суспільних Робітників дискутовано питанне прогибіції. Ряд лікарів заперечував думку, буцімто вмірковане вживанне алкоголю продовжувало життя. На доказ неправдивости сього погляду подавано богато чисел, зібраних асекураційними спілками.

ПОПАЛИЛИ КНИЖКИ, А ПОТІМ ПОБИЛИСЯ.

В Мантуї (Італія) виступив монах Голія з гострою критикою новітньої неморальної літератури, яку Ватикан поставив на індексі. Довкола монаха зібралося богато молодих людей і уложили на подвірю монастиря св. Тереси великий стіс книжок. Книжки ці спалили. На другий день уладили модерні письменники проти цього маніфестацію. Колиж монах появився на вулиці, побили його дуже тяжко. Спокій мусіла привернути поліція.

ПЕРЕЖИВ 100 ЛІТ.

У Пльоніно (у Франції) помер Жак Маг на 102-ому році. По званню був покійник нотарем, а старі літа провів, забавляючися господаркою. Жив на своїй посілости, яку його мати купила ще 824 року. „Еко де Парі" — яка приносить цю вістку, пише що Маг був найстаршим передплатником її.

Б. МІНІСТЕР — КРАМАР У БУДЦІ.

У Ляндсгуті (в Баварії) поставив собі будку бувший баварський міністер залізниць, Павлюкум, і продає в ній цьвяхи до обуви, закаблуки і шнурівки. На будці видніє шильд: „Торговля Павлюкум, б. міністер".

НОВИЙ ВИНАХІД ДЛЯ ПИСЬМА СЛІПЦІВ.

Досі для сліпців друкували „книжки" на спеціяльному папері т. зв. письмом Брейля. У цинових плитах вирізувано букви, слова. Між дві такі плити давали звогчений папір і добре його відтискали. Коли папір осунувся, оставали на ньому слова, витиснені з плит. Тепер — як звідомляє „Ля Ссієнс е ля Ві" — Француз Ганекен придумав спосіб, як Брейлеве письмо можна друкувати звичайною друкарською фарбою. Для цієї цілі мішають друкарську фарбу з спеціяльним порошком, з якого фарба пучнявіє і кристалізується. Букви набирають при цьому правильного і трівкого вигляду і на зовсім товкому звичайному папері. І сам друк богато скорший є, як досі. За одну годину можна видрукувати 1000 слів. Повість середньої величини, друкована письмом Брейля, займала 12 томів, тепер вистарчить до цього 4 томи. Можна друкувати так і легкі рисунки.

ЗАГАДКОВА ІСТОРІЯ.

Міродайні чинники у Празі одержали з Каунас, столиці Литви, таке повідомленнє:

„Перед двома тижнями виїхав з Данциґа пароплавом представник західно-українського уряду у Литві п. Олесницький. Від того часу про п. Олесницького нема ніякої звістки. Ані в Кеніґсберґу, ані в мемелі, де по дорозі мав пристати пароплав, п. Олесницького не бачили. Гомонять, що в Данциґу разом з п. Олесницьким сіли на пароплав польські аґенти. Виникає цілком обґрунтоване побоюванне, чи не кинули ті аґенти п. Олесницького в море підчас переїзду з Данциґа до Кеніґсберґу".

ДУБІВЦІ ПОВ. СТАНИСЛАВІВ.

Заходом членів Т-ва „Просвіта" дня 11. V. 1924 р. відіграно театр. виставу п. н. „Назар Стодоля", яка глибоко зацікавила глядачів. Аматори грали із зрозуміннем штуки. Читальна по війні знову згуртувала біля себе молодь та молодих господарів і починає жити своїм духом, уходитиме непомітно в кожду хату.

ЗА КРАДІЖ СПОМИНІВ ЛЕНІНА.

Засуджено в Москві на кару смерти проф. Ізмайлова. Засуд по відомостям із Берліна виконано. Ізмайлову приписується крадіж перших 11-ти розділів дневника Леніна. В тих розділах мали міститися матеріяли які страшно компромітують російську ком-партію.

РУШНИЦЯ РОБІНСОНА КРУЗО НА ЛІЦИТАЦІЇ.

На ліцитації у Льондоні продавали рушницю Робінсона Крузо. Це старий кріс іще з кремінем. На прикладі кріса вирізане йменння „Олександер Селькірк" і рік „1701". Як звісно взяв Дефо тему для свого „Робінсона Крузо" з правдивої пригоди моряка Селькірка.

НАЙДОВШИЙ ВОДОПРОВІД НА СВІТІ.

Є в Австралії. Там 580 км. далеко від побережа, не зважаючи на страшні пустелі повстали два досить великі міста: Кулґарді і Келґурліє — завдяки копальням золота. Без водопроводів добування золота не могло би тут ніколи оплатитися ні розвинути. Тому побудували водопровід, який достарчає їм води майже з самих берегів моря. В горах Дарлінґ які мають досить води, зробили штучне озеро яке містить 220 міліонів літрів води, піднесли його 730 метрів у гору, щоби одержати бажане тиснення, а тоді на землі уложили 60 тисяч залізних рур і через 520 км. довели воду у резервуари Кулґарді. Двацятьчотири парові помпи гонять денно кріз рури 22 міліони літрів води.

КИШЕНЕВИЙ ГОДИННИК — КОМПАС.

Мабуть мало хто знає, що кожен, хто має кишеневий годинник— має рівночасно і компас. Годинник треба держати так, щоби кінець малої вказівки і цифрою „12" на циферблаті, а одержимо південь. Відповідно до цього визначується инші части, цебто північ, схід і захід. Коли приміром робимо пробу о 4-ій годині, то цифра „2" творить середину між вказівкою і цифрою „12". В напрямі цифри „2" лежить тоді південь.

БОРОТЬБА З ДЕКОЛЬТЕ І З НОВИМИ ТАНЦЯМИ.

Диктатура в Еспанії починається не лише на полі політики але й моральности. Виповіла боротьбу декольтованим тоалетам і новим танцям. Новомодні танці мається заступити цями. На великому святі, уладженому принцом Карлом заборонено було танцювати всі такі танці за виїмкою чисто-національних. Всі визначні еспанські родини згодилися з поглядом принца.

Французькі націоналісти виратували соціялістичного премієра Ерріота від упадку.

ПАРИЖ, 28. червня. — Премієр Едуар Ерріо мало нині не провалився вчасі голосовання над справою Рурщини.

Підчас голосовання над признанием нових фондів на окупацію Рурщини соціялісти заявились проти предложення. Тоді премієр заявив, що вислід голосовання вважати-ме заявою довіря або недовіря його правительству.

Підчас голосовання комуністи голосували проти проєкту, соціялісти здержались від голосовання а соціялісти-републиканці і соціялісти-радикали найшлись у меньшости.

Тоді на поміч сій меньшости прийшла правиця і проєкт принято 456 голосами проти 26; 94 соціялістів не голосувало.

Сим робом правиця виратувала премієра Ерріота від упадку. Вона була у такому положенню, що мусіла голосувати за проектом, бо се був твір і вислід окупаційної політики правительства з її рамени під проводом Раймонда Пуанкаре.

Премієр Ерріо у своїй промові сказав, що Франція не може ще тепер забрати своїх військ з Рурщини, бо се було-б однозначе зі зреченнем прав Франції.

НІМЕЦЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ВЖЕ ЗА ПЛЯНОМ ДОСА.

БЕРЛІН, 29. червня. — Німецькі націоналісти постановили покинути боротьбу проти пляну Доса.

Се зробили вони наслідком протестів виборців і зі страху, що нові вибори значно зменьшили-б їх сили в парляменті.

Хлібороби і промисловці горячо підпирають плян Доса, кажучи, що невдача пляну принесла-б нову фінансову руїну Німеччині.

СКАСУВАВ ПЕРЕСТАРІЛИЙ ЗВИЧАЙ.

ПАРИЖ, 29. червня. — Французький президент Гастон Думерґ скасував старий звичай, щ опублика мала стояти вчасі промови президента Франції.

ТОВАРИШ МУССОЛІНІЯ ЗНОВУ УСТУПАЮТЬ.

РИМ, 29. червня. — Всі міністри в кабінеті Муссолінія заявили йому, що уступають, щоб не робити йому трудностий в переведенню його програми, яку він заповів у недавній своїй промові.

МУССОЛІНІ НЕ ІДЕ НА КОНФЕРЕНЦІЮ.

ЛОНДОН, 28. червня. — Італійський премієр Беніто Муссоліні не буде на аліянтській конференції у справі „военних відшкодовань" у звязи із введеннем в життє пляну Доса з причини теперішніх неспокоїв в Італії.

НОТА АМЕРИКИ ПРОТИ РУМУНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 28. червня. — Тутешне американське посольство вручило сьогодня третю ноту румунському правительству, в якій протестує проти нового законодавства про копальні в Румунії.

Посольство каже в ноті, що се нове законодавство звертається проти американського капіталу, уміщеного в румунські нафтові підприємства.

НЕВРОЖАЙ НА УКРАЇНІ І В МОСКОВЩИНІ.

МОСКВА, 28. червня. — Російське статистичне бюро оголошує, що сього літа буде неврожай на збіже на Україні і на Сибірі.

Торік зібрано в Росії, на Україні, на Кавказі і на Сибірі 2,748,000,000 пудів збіжа, а сього року, хотяй вже засіяно більше землі, збір буде меньший. На самій Україні збір пшениці зменьшиться о 50,000,000 пудів (один пуд — 36 фунтів).

БОЛЬШЕВИКИ АҐІТУЮТЬ ЗА МИРОМ.

МОСКВА, 24. червня. — Нині оголосив в тутешньому дневнику Правда голова совета України Петровський плян „проти-военного тижня".

Комісія, якої головою назначено Петровського, постановила візвати робітників і селян в цілому світі, щоби в тижні від 2-ого червня до 4-ого липня с. р. уладжували усюди масові демонстрації проти війни. Для сих демонстрацій большевики видають також аґітаційні брошури.

ЯПОНСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКІ ТОРГИ.

МОСКВА, 28. червня. — В тутешніх урядових кругах запевняють, що Японія хоче пректись довгів, які їй винна Росія, взаміну за концесії на копальні угля й нафти на Сибірі.

БУНТ ВЯЗНІВ.

КОВНО, столиця (тимчасова) Литви, 29. червня. — В тутешній вязниці збунтувалися вязні, котрі розоружили сторожу і взяли вязницю у свої руки.

Відтак около 100 з них утікло. Поліція зловила з них 30, а 70 ще на волі. Вязницю окружило військо панцирними возами і здобуло її. Двох вязнів згинуло в борні.

БАНДИТКА В БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 29. червня. — Тут появилась дівчина бандитка з довгим волоссем, котра нападає на передмістях на зелізничі поїзди й ограблює їх. Вона вже доконала 9 нападів, але досі її ще не зловлено.

ВІДБУДОВА МОСТА В КИЄВІ.

КИЇВ, 16. червня. — Тут зорганізовано акційне товариство [illegible]

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРЕД ДВОМА ДОРОГАМИ

Пише один патріот:

„Про Українців, то шкода й згадувати. Поділилися не тільки після сторін, але навіть після повітів. А подекуди то потворилися кружки односільчан, що поза своє вузьке віконце не хотять нічого більше вважати за свою вітчину. Поза їх село нема у них краянів. Усі ті гуртки видумують свої власні політичні плятформи і хотілиби перебрати монополь на єдиноспасительну дорогу для всеї України.

„Аж моторошно слухати всього того дитинячого базікання, аж стидно, що наша американська еміґрація така безкритична в осуді тих ріжних „програм".

„Се неприродне існованне безчисленних „партій" зводить американську еміґрацію на нінащо. Де повинен бути тільки один строго-національний фронт, там стоїть порозриваний ланцух борючихся зі собою звен. Вся енерґія витрачується на безумну боротьбу межи ріжнородними гуртками.

„Суспільні, політичні, а навіть середновічно-релігійні спори розбивають еміґрацію. За полемікою, за сваркою, за охотою доскулити другому, українська еміґрація сходить на щораз низчий щебель.

„А прецінь що за прислугу моглаби вона вчинити для України. Еміґрація в Америці моглаби стати одним з найважніймих чинників при відбудові України."

КУЛЬТУРНИЙ ГОЛОД НА УКРАЇНІ

ПРОСЬБА ДО ЗЕМЛЯКІВ В АМЕРИЦІ І КАНАДІ.

З Праги одержали ми отсей лист:

Україна — країна 40-міліонового народу, яка сягає від Карпат аж до Кавказу, була довго тереном всесвітньої війни, потім революції, а вкінці страшної голодової катастрофи в -921 і 1922 році. Через те вона знищена й не може прийти до життя. Великодушна допомога американського народу підчас голоду недавно вратувала міліони людий від голодової смерти. І сього великого вчинку не забуде український народ ніколи.

Але зате заглядає у вічі народови тепер духова смерть. Наукові установи не можуть працювати, бо нема гроший на найконечнійші потреби, як фарби, хемікалії і т. д., а найважнійше дається відчувати велика потреба заграничної наукової літератури з усіх ділянок життя. Длятого Товариство Допомоги Українським Культурним Силам в Празі, столиці ЧехоСловаччини, звертається з великим прошенньем до українського загалу бодай частинно прийти з допомогою у великій нужді духовій українського народу, і так як американський народ вратував вже тому два роки народ український від голодової смерти, нехай вратує тепер і від духової.

Головно просимо прийти з допомогою центральній науковій інституції Українській Академії Наук, (Київ, Короленка 34), яка зосереджує наукове життє цілої України. Дуже потрібні також журнали з усяких областий наук в анґлійській, французькій та німецькій мові. Науковий звязок України із західним світом перервався враз із вибухом світової війни, тож просимо, коли можливо закуповувати журнали починаючи від 1914 року, бо тільки до того року ті журнали в Киеві є.

Дальше просимо українські установи в Америці призначити зі своїх фондів кілька стипендій для молодих українських вчених, щоб вони могли простудіювати в Америці деякі области наукового життя; головно познайомитися із всесторонньою працею американського народу і тимсамим дати змогу виробити красших піонірів для боротьби з епідеміями, які від кількох років десяткують український народ.

Сподіємось, що Українці в Америці не відмовлять нашому прошенню і вже згори складаємо сердечну подяку за всяку допомогу для українського народу.

—o—

Адреса центральної наукової інституції на Україні, куди треба висилати всі посилки:

Українська Академія наук, Київ, ул. Короленка 54, Україна, U. S. S. R.

Адреса центральної української наукової інституції на українських областях занятих Польщею:

Українське Наукове Товариство ім. Шевченка, Львів, ул. Чарнецького 24.

ПАНАХИДА ПО М. МІХНОВСЬКІМ

На перший день наших Зелених Свят у чеських Подебрадах одслужено панахиду по Миколі Міхновськім, що повісився в Києві, залишивши записку: „Ліпше я сам, ніж мають мене Жиди повісити".

Пропамятну промову, присвячену характеристиці покійного діяча й патріота, сказав Сергій Шелухин.

ВОРОГИ НАРОДУ.

Уступленне Пуанкаре й Мільрана з політичного проводу Франції.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

По недовго завзятій б отьбі уступили зі всіх становищ два мужі, що протягом останніх критичних років управляли французькою політикою. а в великій мірі й політикою европейською: міністр-президент Пуанкаре й президент республики Мільран.

Пуанкаре фактично стояв на чолі французької політики цілих 11 літ. Від початку 1913 до початку 1920 р. він був президентом републики, а від 1920 р. останнього часу — головою ради міністрів. З його іменем отже нерозривно звязуються всі великі події минулого десятиліття: **світова війна й нове політичне розмежованне Европи.**

Мілеран стояв на чолі француської республики неповних чотири роки — від 23. вересня 1920 р. Але саме в цих роках довершилось оте нове політичне розмежованне. Зосібна в цих роках **„дорішено" Східну Галичину,** дорішено Горішній Шлеск, дорішено справу Виленщини й чесько-польський спір. Є чим помянути й перебуванне Мілерана при владі!

Чим же помяне світ цих двох політичних діячів, що нестертими літерами вписали свої імена в історію Европи? Чи сплете їм людство лаврові вінці — чи з прокльоном од них одвернеться?

Яке місце вони займуть у французькій історії, це нас тут не обходить. Але в історії певних народів, особливо ж в історії народу українського, вони на віки-вічні будуть вписані крівавими літерами.

Франція по світовій війні зробилась головним чинником у рішенню европейських справ. Анґлія хоч і мала свій погляд на европейські справи, але не переводила його досить енерґійно, бо занадто була заклопотана справами внутрішніми й позаевропейськими. Америка в европейських справах не визнавалась і досить скоро зовсім од них усунулась. Таксаме Японія. Італія та Бельґія через свою ослабленість не могли мати значного впливу..

Не знати, чи Франція використала свій вплив собі на користь: це покаже історія. Але що вона його використала на шкоду иншим народам — це ми, Українці, знаємо занадто добре.

На українськім політичнім обрію Франція, як активний і навіть міродатний чинник, появилась наприкінці 1918 року. То була Франція Пуанкаре й Клемансо. Можемо тут зупинитись лише на головних моментах:

Нарада в Ясах; окупація Одеси; славнозвісний косул Енно; відступ німецьких війск з України; несподіваний відступ французьких війск — і відданне цілої Східної України на поталу большевикам.

Треба пригадати собі події тих часів, треба перечитати хроніку тих днів, документи того часу, — щоб наочно побачити, яку **гидку, підступну, провокаційну ролю відограла Франція в ділі зруйновання української держави!**

Настає літо 1919 року. Франція, виконавши свою „місію" на східній Україні, починає активно втручатись у справи України Західної. Галичина воює з Польщею. Щастє схиляється в український бік. Шляхом „дипльоматії", шляхом завідомобрехливих обіцянок Франція ослаблює український фронт. Потім приходить останній підступний удар: армія Ґалера.

Це також була Франція Пуанкаре. Клемансо. Але останній вже давно пішов у безвість.

Доложивши своїх рук до зруйнования обох українських держав, східної та західної, Франція ще взяла на себе достойну місію забити останній цвях у домовину української державности. Маємо на увазі акт 14. березня 1923 року. Це вже була Франція Пуанкаре-Мільрана.

Франція пана Пуанкаре відограла **фатальну ролю** в історії України, в цім не може бути найменшого сумніву. Доля так хотіла, щоб Україна опинилась у сфері французького впливу. Так бо поділили між собою ролі Франція та Анґлія в **таємній умові,** заключеній ще підчас війни: Анґлії діставались Прибалтика, північна Московщина, Кавказ, Кубань і східна Донщина, а до сфери французького впливу відходили Україна, Польща, Крим і західна Донщина.

І ми бачимо, що в сфері анґлійського впливу зміцнились і процвітають Литва, Лотва, Естонія та Фінляндія, а в сфері французького впливу — в сфері пана Пуанкаре — лежать руїни української держави, поділені між вчерашнім союзником Франції, Московщиною, та сьогоднішнім — Польщею...

Назвавши двох уступивших французьких політиків, Пуанкаре й Мільрана, ворогами народу, ми, розуміється, не хотіли тим сказати, що вони були ворогами **свого** народу. Це розсудить історія. Але що вони, а особливо Пуанкаре, по справедливости заслужили назву **ворогів українського народу,** цього ніхто не стане заперечувати. В інтересах історичної й національної правди до цеї двійки ще треба долучити імя **Клемансо.** Тоді вийде достойна трійця — **трійця француських провідних політиків, що активно доложила своїх рук до знищення української державности.**

На місце вчерашніх вождів засліплених вузькоглядним імперіялізмом та архаїчними концесіями, прийшли тепер у Франції нові люде. Вони дивляться ширше, краще розуміють дух часу й, здається, мають щире бажанне нікому не робити кривди. Але того лиха, що накоїли їх посередники на Україні, вони не віднагородять і не поправлять.

Прага, 17. червня.

Радянин.

У. Н. СОЮЗ—НАЙЛІПШИЙ ОПІКУН В НЕЩАСТЮ. ЧИ ВИ Є ЧЛЕНОМ ЙОГО?

БАНК ІЗ ЧАСІВ АНҐЛІЙСЬКОЇ КОРОЛЕВОЇ ЄЛИСАВЕТИ.

В Лондоні при Флітстріт є дуже старий банк, Чайлдс Бенк, що істнував уже за часів королевої Єлисавети. Відзнакою банку був цвіт козелця (marsh-marigold), згатдує цей банк Дікенс у своїй повісти „Два міста". В банку є книги банкові, які мають історичну вартість, у перґамін оправлені книги з 17-го століття. Подибаємо там імена анґлійської шляхти на сторінках „винен" і „має". Олівер Кромвел, славний Мальбро, льорд Честерфилд і льорд Оксфорд що був вмішаний у південно-морські мальверзації, належать до клієнтів банку. Також інтереси легкодушного короля Карла II. займають богато сторін у книжках банку; таксамо справи любовниці цьогож короля, гарної Нел Ґвін. Як померла остало в банку її довгів на 6.900 фунтів стерлінґів. В одному документі герцоґ Лідс пише до банкира Чайлда, що записи для нового банкового підприємства напливають обильно, тому він також записується з удільом більше тисяч фунтів. Це нове підприємство, то був „Bank of England".

ГОРЕ З СОВЄТСЬКОЮ УКРАЇНОЮ

—o—

„З Харковом ніяк не можемо навязати звязків!"

Нам пишуть з Праги:

Від Праги до Харкова не дальше, ніж од Праги до Москви. Навіть блище. Проте ані тутешні книгарі, ані поодинокі особи ніяк не можуть навязати з Харковом звязків, щоб реґулярно діставати звідти українські часописи та книжки.

Попит на совітську часопись і книжку тут є дуже великий. Це й зрозуміло, бо праська еміґрація переважно складається з інтеліґентних людей — професорів, письменників, студентів, — які радо хотіли б довідатися з перших рук, що діється, й над чим працюється по „тамтім" боці.

Але в той час, як московська еміґрація може задовольнити цю свою потребу в найбільшій мірі, бо з Москви та Ленинграду книжки й часописи доходять сюди реґулярно і в якій хочете кількости, — еміґрація українська під цим оглядом терпить великий голод.

Ви вже знаєте, як делеґація учених їхала з Совітської України до Праги на зїзд славянських етноґрафів та ґеоґрафів. Їхала, їхала — й ніяк не могла доїхати. Так не доїхала й досі. Отож такасама біда і з українською книжкою та часописею. Посилаються звідси гроші; пишуться листи й замовлення; використовуються всякі приватні звязки — але пуття з того мало. Харків і Київ, мов ті зачаровані царівни, не відгукаються.

Одному з тутешніх книгарів було пощастило одержати по кілька примірників харківських „Вістий". Але часопись приходила з опізненнєм... на півтора місяця. Ясне, що ніхто її не купував, бо кому ж цікаво читати такі старі новини й ще платити за число по 2 до 3 корони? Так книгар і відмовився від дальшого одержання „Вістий".

А московські „Известия" доходять сюди на пятий день. Навіть американська почта доходить сюди на десятий день. А з Харкова до Праги часопись йде півтора місяця!

Хтось, може, скаже, що українські книгарі не досить спр722ні. Але тут взялись до справи книгарі московські та чеські — і знов нічого не вийшло. „Вже зовсім була справа пішла, — оповідає один з найбільших тутешніх книгарів (Чех),— але в останній хвилині щось стало на перешкоді. Якісь „препятствія"...

— А в зносинах з Москвою та Ленинградом „препятствій" не стрічаєте?

— Ні, тут все йде як по шнурочку!

В ряди-годи доходить сюди по кілька книжок „Червоного шляху". Але їх пускає в продаж тутешня совітська місія через одного „звязкового" урядника, й то під великим секретом. А безпосередно з Харкова журналу не можна предплатити. Себто, предплатити можна, але нічого з того не вийде.

Цікаво, що це за особливий карантин установили большевики над совітською Україною. Учені їдуть — і не можуть доіхати, часописи йдуть — і не можуть дійти... Дивні діла твої Чубарю!

Р.

Матвій Костишин.

НА СВІЖУ МОГИЛУ

(Тихий спомин Ол. Бесарабовій).

До свіжой могили шлем свої благання
За моря з далека гень із чужини
Як почуєш мольби в сировій могилі
Вінок слави з сльозів з чужини прийми.
. . . .
Була... і не стало дочки України
Мов царівна щастя весь світ попращала
За вірність присягу для рідної неньки
В тюрмі на тортурах життєм пострадала
Життє пострадала — радо смерть приняла
Щоб не зрадить тайни, не зломить присяги
Вона не страхалась голову покласти
На підлий жертвенник ляцької ватаги.
Поклала... минулось... память не забулась
Бо вона вказала який шлях до волі:
Тюрма, ляцькі буки, тортури і муки,
Розливанне крови, і могила в полі.
Вона указала, щоб скутим не спати
Лиш шукати правди тернистим шляхом
Нехай світ побачить, що ярмо неволя
Числиться по правді з проклятим ляхом.
Спи кровава жертво в сировій могилі
Щирою ти була дочка України
Незабудь за матір на тамтому світі
А спитай у Бога, за що матір гине?
Розкажи!... молися!... чей ти ублагаєш
Щастє красшу долю для свого народу
Розкажи про кривди, про чашу терпіння.
Чей вимолиш в Бога для усіх свободу.
А ми твої муки будем споминати
Коли ми минемось спімнуть наші діти
Що ти за присягу за вірність для неньки
Весь світ попращала щоб мук не терпіти.
Спи кровава жертво! по тяжкій утомі
Твоє щире серце кождий споминає.
Весь народ закутий на твою могилу
Зі сліз невольничих вінки уплітає.
Шле їх зза кордону на рідну землицю
Щоб у стіп твоєї могили спочили
Бо сльози, недолю, твої страшні муки
І болючу втрату, як дощик зросили.
Твоя память вічно буде гомоніти
Що ти мов царівна весь світ попращала
За честь і за славу неньки України
В тюрмі на жертвенник ти життє поклала.

Джемейка, 13—6—1924.

ПОДЯКА.

Mr. J. H. Olmstead, Supt.,
Prudential Insurance Co.,
Jersey City, N. J.

35 Seaview Ave.,
Jersey City, N. J.
June 25, 1924.

Dear Sir:

I wish to express my sincerest appreciation for the payment of the death claim of my beloved husband who died May 17, 1924.

He had only been insured for about one week under your Wholesale Plan at the Svoboda Publishing Co., 83 Grand St., where he worked for years as a lynotype operator.

He signed the application May 8, 1924, which was delivered at your Jersey City Office on May 10, 1924.

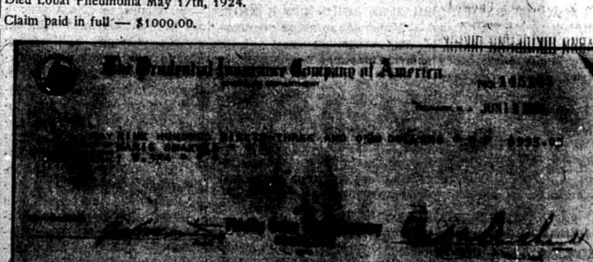
He was taken sick on May 13, and died May 17, before the policy was issued or delivered to me by your Company. I did not expect that the Prudential would take the matter into consideration, so I was surprised to see your agent Mr. S. Kostiw with the necessary papers to fill out for death claim adjustment. As I was absent from my home for a few weeks, your check was only delivered to me today. This shows how justly and humanly your Company deals, even in such an extraordinary case. Personally, I can only express my greatest admiration and thanks for the unexpected adjustment of my claim ,and hope that the Prudential will enjoy the confidence of everybody and continue to be not only the best, but also the greatest Insurance Co. in this country.

Very truly yours,
Mrs. MARIA SMAKULA.

The contents of this letter may be used by the Prudential Co.

WHOLESALE GROUP INSURANCE
Svoboda Publishing Co.
Application dated May 8th, 1924.
Insured taken sick May 13th, 1924.
Died Lobar Pneumonia May 17th, 1924.

Claim paid in full — $1000.00.



З чека відтягнено ¼-річної премії.

Повнoший зміст письма згоджується з правдою. — Адміністрація „Свободи".

КОМУНІСТИЧНА ПРЕСА.

Дня 1. січня 1922 р. на цілій величезній території европейської й азійської Росії виходило 803 ріжних ґазет (з цього 490 провінціональних), у загальному накладі 2,659.189 примірників. До того часу всі ґазети фінансувала совітська влада. Ґазети ці не мали ні інсератів і майже (крім рідких вимків) не мали навіть передплатників. Роздавали їх лише по фабриках і робітнях зовсім безплатно. Село було зовсім без часописів. З початком 1922 р. вплив економічної політики поділав і на монополізовану пресу. Влада рішила перевести ґазети на реальну економічну основу, а ці, котрих не потребувала, перестала видавати. Від 1. грудня 1922 р. виходить у Росії вже лише 423 ґазети (з цього 179 провінціональних) в загальному накладі 1,423.445 примірників.

Дня 1. січня 1923 р. виходить у Росії вже 507 ґазет у накладі 1,522.910 примірників. Від 1. грудня 1923 року 570 ґазет у накладі 2,102.728 примірників. Протягом 1923 р. російська преса відносно скоро сконсолідувалася, повстав ряд нових робітничих і хліборобських ґазет, які здобувають усе більше й більше читачів. Дня 1. лютого 1924 року виходить 494 часописів (з цього 164 на провінції) у накладі 2,283.080 примірників. Від 1. марта 1924 року 498 ґазет з денним накладом 2 міліони 520.570 примірників.

Найбільше читачів мають часописи, призначені для робітництва і примінені до їх смаку. Денно виходить 43 найзначніших робітничих ґазет у накладі 655.000 примірників. До робітничих ґазет треба зачислити і 15 часописів, видаваних ріжними фаховими організаціями.

Для селян видає комуністична партія 117 денників у накладі 376.000 примірників. Ріжних національних ґазет (українських, татарських, грузинських, кіргізьких) виходить 108 у накладі 238.000 примірників. Селянські часописи мають тепер около 2.500 постійних дописувачів; у робітничих ґазетах їх число осягло високу цифру 15.000 осіб. В дійсности своїм дописувачам мусять завдячувати совєтські ґазети цю свою поширеність. Найбільше поширені російські ґазети, то московські „Ізвестія", „Правда", „Рабочая Газета", „Крестянская Газета". Найбільший наклад мають „Ізвестія" — денно понад 300.000 примірників. Їх наклад постійно росте. Поширення инших ґазет унеможливлене з причини технічних труднощів, технічного устаткування друкарень. „Русское Слово" за царату друкувалося в цій самій друкарні на девяти величезних ротаційних машинах і розходилося денно у півтора міліона примірників. Здається, що тепер пошириться „Ізвестія", коли настануть нормальні часи. „Ізвестія" мали в 1923 році зиску у сумі 1,290.488 рублів. Зиск поділено: на державний скарб 400.000, на фонд памяти Леніна 100.000; решту призначено на поліпшення і поширення видавництва.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".



ПОДБАЙМО ПРО БУДУЧНІСТЬ НАШОЇ ІМІҐРАЦІЇ.

В своїй хаті
своя правда,
І сила і воля...

Коли ми їхали до Америки, то ніхто з нас не думав, що прийдеться йому ось тут вік вікувати. А між тим склалося інакше: Неодному з нас а мабуть таки й більшости з нас прийдеться тут в Америці в чужу землю свої кости зложити. Старий край нам так як замкнений та не знати, коли там засвитає воля і настануть відносини, які потягнуть нас назад до нього.

А тим часом на наших очах підростає молоде покоління вже справді американських Українців, тут вроджених або бодай тут вихованих. В них ще тліє іскра українства, їм ще не чужа українська мова й пісня, але окружені чужим морем вони менше відпорні від своїх батьків на денаціоналізацію і справді много з них пропадає цілком для українства, а тим самим і для своїх рідних. Отсей процес денаціоналізації молодого покоління піде тим скорше чим менше буде в нас інституцій, культурних та економічних, котрі-б давали сему наступаючому поколінню осередок, де воно знайшло-б поживу духову або осередок матеріяльний. А між тим по правді кажучи таких осередків в нас нема. Зокрема нема його в Ню Йорку серед найбільшої української кольонії, виставленої як раз на найсильніші винародовлюючі впливи многоміліонового міста. Наші малі товариства та братства се форма організації, що добра була на час для покоління, прибувшого із старого краю та думаючого до старого краю як найскорше вертати. Для покоління постійно пробуваючого в Америці вона непригожа, за дрібна, за перестаріла, за мало американська.

Ми дбали за старий край і посилали йому, що могли. Але ми забули подбати, що-б було кому подумати за старий край по наших головах, як нас не стане. Ми занедбали подбати про будучність нашої іміґрації в Ню Йорку.

Чи є в Ню Йорку серед 30-тисячної української громади одна одніська інституція — не рахуючи церкви — про котру можна сказати, що вона нас переживе та буде цементом, який буде тримати в купі, при українстві те покоління, що по нас настане? Чи є в Ню Йорку інституція українська, котра би була справдішним осередком духового життя, де би постійно лунало українське слово, українська пісня, де плекалабися українська штука, і де би була забеспека, що отся струйка української культури не вірветься і не висохне? Чи є в Ню Йорку яка українська інституція грошево так забезпечена, що би могла простояти десятки літ і бути притягаючим осередком для тисячів і десяток тисяч?

Кожен судовий повіт і кожне місточко в старім краю має такі інституції. Се є „Народні Доми", осередки українського національного життя, де звичайно гуртуються під одним дахом український банк і „Просвіта" і „Сільський Господар" і бурса і „Боян" і „Січ" і „Бесіда" і театральний кружок і захоронка і т. д. Отсі „Народні Доми в старім краю се центри народнього життя. Такого центра ми поправді не маємо в Ню Йорку а істнуючий Народний Дім лише в дуже малій мірі може його заступити.

Українці і Українки міста Ню Йорку!

Пора нам братися до серіозного і трівкого діла, котре лишило би слід по нас. Пора нам сотворити трівку і могучу інституцію, де би збігалися всі нитки народного життя в Ню Йорку і під котрої безпечним дахом навіть найслабше українське товариство знайшло би пристановище. Пора нам покласти підвалини незнищимі для будучого життя наступаючого покоління в Ню Йорку. Совість каже нам, що ми винні лишити сему поколінню щось твердого і сильного, що символізувало би сему поколінню Україну і Украйну. Таким символом, видним і дотикальним для кождого повинна бути величня Українська Хата в Ню Йорку, що підносила би народню гордість кождої української одиниці, що притягала би до себе кождого молодого Українця і Украйнку, що давала би їм через десятки літ на будуче ілюзію заморського рідного краю. Кажуть про Анґльосаксонів, що де би вони на світі не знайшлися, там всюди вони закладають „Нову Анґлію", улаждуються по свому, приносять там свої установи, свій звичай, будують свое життя так як би були дома. Те само треба сказати про Жидів. Вони всюди творять громаду в громаді зі своїми урядами, зі своїми школами, зі своїми шпиталями, захоронками і т. д. Сим толкується чому Анґльосаксони підбивають світ і чому Жиди, хоч на іміґрації від трох тисяч літ не лише остали Жидами, але є сегодня могутньою силою в міжнародних відносинах світа. Коли ми хочемо чимсь бути і щось значити та мати респект у чужих всі разом і кождий з нас з окрема, то мусимо створити трівку громаду. А се можливе тільки через сильну інституцію, оперту на матеріяльних основах, в котрій би кождий Українець був шеровцем і з котрої кождий користав би.

Сто тисяч долярів се для нюйорських Українців дрібниця. Ми народ робучий і коли хто з нас має кілька тисяч долярів, то прироблив їх тяжкою працею в поті чола. Але як зложити до купи все, що посідають нюйорські Українці, то з сего гроша можна би здвигнути наймогутнійші фінансові інституції. Ощадности нюйорських Українців лежать по американських банках і скріпляють фінансову силу великих американських компаній. Розсіяний по американських великих компаніях український доляр пропадає марно для української справи. А однак сей доляр так само міг би дати властителеви процент і в українській фінансовій інституції. Лиш треба їх сотворити, а зачинати треба від найпевнійшого: від будови рентової будівлі, що принесла-б певні зиски і тим самим дала би нам відвагу братись на будуче і до інших фінансових підприємств. В старім краю наші фінансові інституції є опорою народного життя. Вони держать бурси, вони дають на „Рідні Школи", вони криють недобори ґазет, вони ратували політичних вязнів і т. д. Азвідки повстали сі інституції? Чи заложили їх міліонери? Ні! Їх заложили українські селяни і інтелігенти зі стокоронових шерів (уділів). Кропля до кроплі, а повстане море, зерно піску до зерна, а повстане гора. Доляр до доляра, а повстане Українська Народна Хата в Ню Йорку. Що українському селянинові чи інтелігентови до війни значило сто корон, се кождому з нас значить сто долярів. Нумо до реального діла. Інвестуймо по сто долярів всі як один, а до року будемо обходити велике національне свято у величній салі могучої Української Народної Хати в Ню Йорку.

Ню Йорк, 24. червня, 1924.

Ukrainian Home Association, Inc.
217-219 East 6th Street,
New York, N. Y.



ВУЛЬКАНІЧНА ПАРА ДЛЯ УРУХОМЛЕННЯ ЕЛЄКТРИЧНИХ ЦЕНТРАЛЬ.

Професор Назіні описує, як у Лярдерелі використовують вулканічну пару для витворювання енергії. Пара, котра сама виходить із землі, не могла би служити для промислових цілей. Тому викопали отвори розміром 40 цм., а глибокі 150 метрів і відси добувають пару з тисненням 2 атмосфер. Вдалося добути пару і з богато сильніщим тисненням у скількости до 20.000 кг. на годину. У Лярдерелі є 135 отворів із яких на годину добувають понад 150.000 кг. пари. Крім цього стверджено, що можна буде використати ще великі території тамошньої околиці. Централя в Лярдерелі, що функціонує при помочи вулканічної пари, витворює кругло 50.000 куб сили. Вулканічну пару насамперед очищують, опісля перегрівають і при помочі толока з тисненням 1.25 атмосфери допроваджують у турбоґенатори. Тут витворюється електрична струя на 4.000 Вольтів. Трансформатори підвищують напряження до 16.000 Вольтів для ріжних фабрик, а до 38.000 Вольтів для водопроводів у Фльоренції, Сієні, Промбіні і т. д. Електрики цієї уживають у фабриках сталі, костальнях і фабриках спірта. Розглядають уже також, чи не вдалося би використати ля подібних цілей вулкани Везувій і Етну та на Ліпарійських островах. Подібні досліди роблять і в Зєдинених Державах, Каліфорнії, Чіле і Болівії, головну увагу присвячено вулканам Аляски, Японії, Нової Зеляндії, де вулканічні вибухи і сьогодня досить часті.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НЕДУГА ГРИЦЯ БАНАТА.

(Уривок з Мартовичевої „Мужицької смерти".

—o—

Кільканайцять днів після сего прийшли відвідати слабого Гриця Баната. Семениха з Процихою тай Іваниха. Семениха сиділа пі двікном на лаві. Молоденька Іваниха дуже несмілива. Страх її прикро було, що дуже велика: Процика сягала її під груди. Іваниха чулася опущена, бо кілько разів глипнула в бік на Процихіу, не виділа нічого, тільки Процинище волосе. Ще й то її неспокоїло, що не могла найти слова розради для Грицихи. Семениха й Проциха говорили, а Іваниха румянилася.

Грициха сиділа на припічку з опертою на стільци хорою ногою тай пряла.

— „Сусіди мої, сусіди! — приповідала. — Вжеж я довго з вами не буду сусідувати. Вжеж бо я піду з ітьмди попід чужі плоти. Заберуть чужі люде мою працю. Цілий вік свій я гарувала, ночи не досипляла, робила тяжко, як та худобина, тай не собі, не собі.

— Кумко Грицихо, — потішала Семениха, — не завдавайте собі жалю. Таже Бог ласкав тай люде не Татари. Є другі, що ще не так бідують. Та то вже християнин приходить на світ, аби бідувати.

— А виж гадаєте, — говорила Проциха, що в нас гаразди, що ми не на такій стежці? Ой кумко, кумко. Таже бідно дієся, так біндо, що прийдеся з голоду вмирати. Але християнин жиє надією: тручає біду як може. Усе: на-ко та на-ко, Бог ласкав, якось то буде, а то все чимраз тісніще та тісніще. Християнин гарує ціліське житє. Отак цілий тиждень, як віл у плузі. А все: коби здоровлє, то якось перебудеся.

— Тим бо то, Процишко, — підхопила Грициха, — коби здоровлє! А виж не видете які в нас гаразди? Я немічна каліка тай нема вже відай н асвіті такої душі, аби мені раду дала. А Гриць — сегодня-завтра.

— Ей, не говоріть, кумко, — сказала Семениха, — не гнівіть Бога. То все божа воля. Ми всі під Богом ходимо.

— Як не говорити, сусіди, як страшний став. Труп. Тепер і не говорити? Таже аідть, який ще в двину по божому, але коби-сте вздріли та почули в ночи. На силу відкликую від смерти. Таки кажу вам, як зайдеся, то конає, кажу вам: снісько конає. Я лиш дивлюся за свічкою. Не сплю я, сусіди, ночами не сплю, лиш наслухую чи вже не по всему. Сеї ночи заснулам на годинку тай то, знаєте, на силу: сон ізломив.

— Десь я ніби йду до міста тай прийшлам ід могилкам, а то саме коло червоного хреста дивлюся, а я десь стою на високій горі тай гадаю собі: якже я, гадаю, сю ґору перейду, коли я каліка. Гадаю собі, буду хапатися руками корчів тай буду поволи спускатися, може якось ізлізу. Я знаєте, хапаюся руками корчів тай спускаюся все нижче, нижче, а то десь відкись узявся потік такий, кажу вам, каламутний, аж чорний. А в тім потоці риби такої, аж кишить. А тота риба десь така вритна та страшна, що аж мене ляк зібрав. Кажу вам, тота риба десь підскакує тай у воді ходить переверци, а все отворяє пащеку таку, як у пса, тай кланцає зубами на мене, якби хотіла мене прожерти. Я аж десь трясуся зо страху тай усе намагаюся низче спустити, але так по тихоньки, аби тота риба не вчула. Але я ніби й пилуюся, тай усе на місци, а як лиш дотулюся до корча, а то такий шелест, гейби хто тягнув галузе дорогою. Най буде, гадаю собі, що хоче, але я мусю відси тікати. Беру я тай спускаюся далі тай лучилам, знаєте, на камінь, Господи! як уріжуся десь головою до каменя, аж зуби задзеленькотіли. Я мац за зуби а зуби всі повилітали. А тота риба, знаєте, десь вілазить із того потока, така, як гаде. У мені серце замліло. Я віпустила зо страху корч із рук тай паду десь у якусь пропасть.

— Знаєте збудиламся так єм зіпріла, щом була мокра, як скупана. Двері відхилені холод тягне на мене, а голова тай зуби так мене болять, аж лупають. Сіла я, знаєте, на припічку, тай розгадую, щоби сей сон міг значити. Вода каламутна, риба, зуби віпадають — та се смерть, нехибна смерть. Загадала я собі таку довгу-довгу думку, що аж забуламся. Діти сплять, Гриць віддихає так тяжко та стогне... Діти мої гадаю собі, що з вами буде? Підете попід чужі плоти, а відтак як відростете, то підете на службу до пана або до жида. Радше, щоби на вперед повімірали, то так би мені тяжко не було. Раз бим віджалувала тай по всему. А відивлювати очи цілий вік, як діти валяються попід чужі плоти, як у дворі або в жидів немиті та нечесані молодий вік зробляють, то — сусіди мої — тяжко, то дуже тяжко... Що їх чекає на панській службі? Заки молоді, заки годні, муть робити, а як ізпадуть трохи з сил, то забирайся ший торби та лізь добрим людям в очи, аби помилували букаткою хліба. Загадала я собі таку довгу думку та так мені тяжко стало, як коли би хто мені ніж у серце встромив. Отак я загадалася тай наслухую що Гриць робить. Слухаю, а він тяжко сопе, якби вже конав. — Грицю, ти спиш? — кажу. — Ні, не сплю, каже. — Може кажу, засвіти світло, може тобі що треба? — Ні, каже, нічого не треба, мені лекше.— А я знаю, сусіди, що він мене гулить. Прикро єму, прикро дуже, що загнав нас у таку біду. — Видиш, Грицю: красно виряжаєш діти. Єрина піде до двора дівувати. Люде показуватимуть на ню пальцями, як на остатну. А Николку тягатимуть шандарі за волоцювство, так як тягали дітей Дзвіня- цигана.

— Йой-йой, жінко, що робиш зі мною! — проговорив Гриць, силуючись обернутися до стіни. Але не міг. Похилив тільки голову в той бік, як стіна.

— Та бо ви, кумо лишіть їх, не допікайте, говорила Семениха. — Таже то ще не то то... Ще не так люде слабують, а однако віходять. Тай Гриць іще подужають. Бог ласкав.

Грициха не дала переконати себе.

— Щож бо ви, Семенишко, говорите? Таже я би була рада, аби подужав. Та що з того? А виж не видете, який став? Шкіра та кости. Там уже нема кому віходити. Аби, прем, і лекше стало та кому там жити?

— Ег, говорите. Заріс чоловік, неголений тай такий, як старець. Ану, якби обголився, тоби сте й не пізнали.

Гриць обернув голову тай вдивився сльозавими очима на Семениху:

— Добре кажете, кумо. Дай вам Боже здоровлє. Та я вже три неділі не голений.

— А якже, а якже! — говорила Семениха. — Таки треба підголитися. А щож? То так уже ведеся. Но, а якже. Таже то й вісповідатися треба, та як неголеному?

Гриць повернув голову назад ік стіні тай прошептав:

— Та як?... Чого мені сповідатися?... Таже я ще не вмираю.

— То нічого-нічого! — відповіла Семениха.

— Але хто знає, чіє завтра? Вісповідатися треба. Чоловік не знає, на чім стоїть. Сповідь нічого не завадить. Ану, не дай Боже чого... Хто то може знати

— Ой треба-треба. Добре кажете, кумо. Я вже се від давна собі міркую. Ану ж зайдеся в ночи тай по нім? Відтак люде говоритимуть, що через мене несповіданий умер. От я таки піду до ксьондза, най висповідає. А ви скочте Іванишко, за своїм, най прийде підголити.

Семениха встала з лави:

—Та ви кумо Грицихо, сидіть; вам мука ходити. Я йду до дому, возьму кожух тай сама піду. Заки Іван підголить, то я вже й вернуся.

Проциха пішла також із Семенихою.

Іваниха лишилася сама. Мала щось важке сказати, але не могла зважитися. Вона була мягкого ангеля. А до того ще недавно віддалася тай не привикла ще мени людьми так поважно говорити, як молодиці. Дожидала, щоби її Грициха взяла на розмову. Але Грициха не зважала на ню, вона говорила до Гриця: — Видиш, Грицю, не маєш уже що крутити божим світом: чужа жінка казала тобі висповідатися. Запроторивесь ціле господарство, загирив-есь усе маєство, затеряв-есь дещо було, загониш нас у нужду та в злидні.

— Ти то, жінко, — прошептав Гриць, — точиш мені печінки, як червак, день-у-день.

Грициха заздріла Іваниху коло дверей:

— Підіть-но, Іванишко, з ласки своєї за Іваном.

Іванисі серце в грудях забилося:

Я зараз... Я прийшла вам сказати, що вже є ґазета. Там стоїть за Коропа тай за Гриця. ..

Як? — здивувалася Грициха.

— Ага, правда, що ви читаєте ґазету.

Іваниха зарумянилася, похилила голову тай закрила лице рукою.

—Та що там стоїть? — запитався Гриць.

—Що Короп не по правді прийшов до маєтства, тай ще хоче вас не по правді ліцитувати.

Гриць подивився на жінку з докором, а Грициха запиталася:

— Та відки вони довідалися в газеті?

— Петро Павлів написав. Михайло тай Ахтемій тай Іван проказували, а він ізписав. Написали, що все під присягою зізнають.

— То-то добрі люде! — сказав Гриць. — Дай їм Боже прожиток щасливий. Ей, коби навідався коли до мене Петро, абим му подякував красно. То добрий хлопець.

— Я єму перекажу Варварою вона до нас приходить.

Перекажіть, Іванишко! — обізвалася Грициха. — Варвара у нас буває, ви відай обі на ґазеті читаєте.

Сим словом Грициха добила Іваниху. Іваниха обернулася борзенько тай зітхнула тяжко, аж захлипала. — Побіжу я за Іваном.

Але Іван саме в тій хвили надійшов із бритвою. Єму переказала Семениха, аби пішов Гриця підголити. Іванисі лекше стало, наче би чоловік прийшов відборонити її від стада вовків.

— Хочете обголитися Грицю? — запитав Іван.

Грициха відповіла намісь чоловіка: — Таже най підголиться, бо треба висповідатися.

Гриць посумнів: — Ет!...

— Не журіться, Грицю!— потішав Іван. — Ви ще жінку набєте. От як вас підголю, то жінка ще схоче потанцювати з вами.

— Бог би з вас говорив!

КАТАЛЬОГ
КНИГАРНІ „СВОБОДИ"

83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержание своєї літератури, не жаліли часу на читане книжок, не дивились обоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів. — Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, єсли народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівн отрактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Всі члени Українського Народного Союза повинні памятати при купні книжок, що весь прихід з книгарні „Свободи" остається в їх організації, себто в руках самих членів та членкинь У. Н. Союза.

Товариства, Братства й Сестрицтва Українського Народного Союза повинні памятати при замовлюванню книжок і друкарських робіт, що, замовляючи сі книжки й роботи в друкарні „Свободи", дають заробляти своїй власній організації, себто збогачують самих членів та членкинь У. Н. Союза.

• Абу-Касимові капці, арабська казка І. Франка 30
† Ad astra і инші повелі, нап. О. Шевчук 20
• Амалинга або дочка дебрів, оповідання з часів боїв між Европейцями й Індіянами 20
† Аритметичні правила А. Чепіги (перерібка В. Верниволі) 20
† Багдад, Вавилон, Ниневія, подорожні оповідання Свена Гедіна, з ілюстраціями 45
† Байки Езопа для української молодіжи, переповів Л. Селянський, з 4 ілюстраціями, брош. 20, опр. 30
† Байки Івана А. Крилова в переспівах і наслідуваннях Богдана Лепкого, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20
† Байки Івана де-ля Фонтена, переклав Л. Селянський, брош. 20, опр. 30
† Байки Леоніда Глібова, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями 20
• Байки небилиці 10
• Батьківщина й инші оповідання, Ів. Франка 25
• Библійни повісти изъ старого и нового Завѣта (съ образками), написани священникомъ О. Л., опр. 1.50
† Біблія, святе письмо старого і нового завіту мовою русько-українською, переклад П. О. Куліша, І. С. Левицького і д-ра І. Пулюя, в полот. оправі 3.00
† Біля машини, оповідання В. Винниченка 10
Блаженний чоловік і инші оповідання 15
• Бандуристі, суспільна студія і Жовнірські оповідання, Мих. Яцкова 50
Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горілки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі 15
• Боги жаждуть крови, нап. Анатоль Франс, з французької мови переклав О. Пашук 75
• Борба світів, В. Велса 40
• Боротьба о сонце 5
• Борці за правду, повість А. Кащенка 50
† Борці за правду, історичне оповідання А. Кащенка, видання 4-те 45
† Брати Моуґлі, оповідання з життя дитини між звірями, Р. Кіплінга (переклав Ю. Сірий) 60
• Буквар для дітий першого року науки (Народна школа, перша часть), опр. 30
• [illegible] 50
• Варвара Убрин, опов. з життя в монастирах [illegible] в 1906 року. — 2. Вірші. — 3. Між бурунами [illegible], драма на 4 дії, В. В. Бабіяна 35
• [illegible] 40

Весела бандура, повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців 50
Весела книжочка, з 17 образками. Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий 35
• Ветеринар, або як лічити і плекати домашні звірята, зібрав і перевів після українських і англійських видавництв М. М. Белегай, з ілюстраціями 60
• Вечері на хуторі біля Диканьки, повістки Миколи Гоголя 15
† Вибір поезій, О. Федьковича 10
• Відвдячився, оповідання з козацької давнини, А. Чайковського 1.00
† Відмолодження, після д-ра А. Штайнаха написав Петро Франко, з образками 10
• Відродженне, роман в 3-ох частях, гр. Льва Н. Толстоя (переклав В. Сімович) 2.25
† Відродження, роман Льва Толстоя, переклав Василь Сімович, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, з текстовою реставрацією Б. Боднарського зрівняне видання. Три частини в двох томах. Брош. 2.25, опр. 2.75
† Від себе не втечеш, оповідання Марка Вовчка 20
Вільний чоловік і инші оповідання, Ст. Костіва 40
Вічевий співаник 5
• Вічний Жид 10
† В затінку й на сонци та инші оповідання, нап. Юрій Кміт, брош. 35, опр. 50
• В неділю рано зілле копала, оповідання О. Кобилянської 75
Вода в природі. — Умірковапий та щирий, В. Винниченка. — Заграй. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолі 20
† Вступ до метафізики, нап. Анрі Берґзон, пер. Евген Яворовський 35
Вся людська твар з хвалою прийде й инші оповідання 15
• В тумані, оповідание, Л. Андреева 20
† Гайдамаки Тараса Шевченка, видання ілюстроване артистом А. Г. Сластьоною, велика настільна книга (13x17 цалів), в карт. оправі 3.50, в полот. оправі 5.00, в люкс. оправі 6.00
† Гайдамаки Т. Шевченка 50
• Галицькі анекдоти, гумористичні оповідання, Мст. Руса 10
† Галичина в життю України др. М. Лозинського 25
• Галка смерти. Свобідно за Марк Твейном переклав В. Держирука 5

• Гарна історія о терпеливій Олені, донці Антонія, турецького цісаря з Константинополя 20
Гаси огонь, поки не розгорівся й инші оповідання 20
• Герой капіталу Антона Сінклера (переклала Н. Романович) 30
Гетьман Мазепа. Дуже поучаюча книжка з ілюстраціями 25
• Гіпнотизм і суґестія в 2-ох частях 40
† Голод, оповідание, В. Винниченка 5
† Гордий царь, Про царенка Івана та чортову дочку, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 5-ма малюнками Ю. Магалевського 20
† Гостинці, збірка фейлетонів, Миколи Синежупанця 25
† Граматика української мови для самонавчання та в допомогу шкільній науці. Друге видание з одмінами й додатками. Написав др. Василь Сімович. Брош. 3.25, в полот. оправі 3.75
• Грішники, роман-хроніка, О. Я. Кониського 80
• Гумор і сатира 25
† Гуморески, нап. А. Аверченко, пер. з російського, брош. 20, опр. 30
Гумористичні оповідання О. Стороженка 10
Гуцули й Гуцульщина Г. Хоткевича 25
Ґеновефа, оповідание про княжну невинно засуджену на смерть 30
† Ґеновефа, оповідание для народу, переповів Антін Яворівський, з численними образками 35
• Ґеографія Ю. Левицького, в оправі 80
† Ґолем, оповідание, Г. Майрінка (переклав В. Левицький). Брошур. 1.25, в оправі 1.50
• Дарвінізм Еміля Ферріера (переклад з франц.) 80
Два брати (з байок) Братів Ґріммів 15
• Два мужі — одна жінка, оповідание Е. Золі (переклав Ом. Ревюк) 20
• Дві могилі, оповідание з сибірського життя І. Королевського 10
• Дві старорускі повісти про св. О. Николая, нап. др. В. Щурат, з 3-ма ілюстраціями 10
• Девять братів і десята сестриця Галя, Марка Вовчка 20
† Девять братів і десята сестриця Галя, оповідание Марка Вовчка 20
Де любов, там і Бог, оповідание, гр. Л. Толстоя (переклав Ю. Сірий) 15
† Дещо про гроші 10
• Діявольська справа, або Як ксьондз Шмідт замордував Анну Ауміллер 25
• Для домашнього огнища, повість, І. Франка 85
• Доля України, вірші, Дм. Штоґрина 35
• Домашна кухня, або як варити і печи, Леонтини Лучаківської, в оправі 1.00
• Домашний лікар, М. М. Белегая 75
† Достойно есть, збірка в Шевченкові роковини 15
† Думки Тараса Шевченка 20
Дяк, оповідание, Марка Вовчка 20
• Еволюція в образках, Д. Гирда 1.25
• Евстахій, повість з перших віків християнства, Христофа фон Шміда 30
† Електричність, Н. Р. Кемпбела 35
• Есперанто, український підручник міжнародної мови 40
• Єзуїтська преподобиця, історичне оповідание, Ор. Левицького 25
• Єлисавета, мучениця на царськім престолі, з німецького переклав М. П. Б. Ясенівський 60
• Жителі Марса, Вол. Ґериновича 10
Життє, зарібки, організації і т. п. в Злучених Державах 15
• Житєпись чорта, М. Шустакевича 15
Жінка і її значінне в суспільнім життю. — Сільський хірург (3 ілюстрації). — Смерть отамана. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі 15
Жовнір; Оферма, оповідання з війск. життя 10
Журавлі й инші оповідання 15
† Завдання нової школи, нап. др. Густав Вінекен 10
За вольности України Яр. Весоловського 5
† Залісє, повість Осипа Маковея, друге справлене видание, брош. 1.00, опр. 1.25
† Замітки про сільське господарство Вол. Нікольського 35
† Записна книжка, оповідание, В. Винниченка 5
[illegible], історичне оповідание, А. [illegible] 50

† Запорожці, казка Івана Нечуя Левицького 20
• За рідний край, оповідание з часів Хмельниччини, Н. Бурлаки 30
За сестрою, оповідание з козацької старини, Андр. Чайковського 35
• Захар Беркут, образ громадського життя карпатської Руси в 13-тім віці, др. І. Франка 50
† Захар Беркут, образ громадського життя Карпатської Руси в XIII. віці, повість Івана Франка, брош. 1.25, опр. 1.50
† Земля, повість Ольги Кобилянської, брош. 1.75, опр. 2.00
† Збірка „Вільного Слова" за перший рік видання в полоні 1916 року 10
• Збірка оповідань для української молодіжи 40
Збірка повісток 10
† Збірник народних пісень і дум, брош. 50, опр. 65
† З великих днів, поема, нап. О. Кобець, з образками 15
† З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листє" й „Великі роковини". У біографічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій. Брош. 2.75, в полот. оправі 3.40
† Звідки взялися і що значать назви „Русь" і „Україна", др. Л. Цеґельського 30
† Звуколірність, поезії Клима Поліщука, книжка друга 10
† З Дніпра на Дунай, оповідання для юнацтва з часів скасування Запорожської Січі, А. Кащенка, видання 3-те 40
З життя первісного чоловіка, про життя первісних і сучасних дикунів 35
† З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся 60
† З культурного життя України, нап. др. Зенон Кузеля 10
• З ласки родини, повість в 3-ох частях, др. А. Чайковського 1.50
Знанне життя, др. С. Демидчука 30
† Зоольоґія для вищих початкових шкіл та гімназій з багатьома малюнками та барвними таблицями, нап. др. Іван Раковський, брош. 50 опр. 75
З років війни, сатиричні ілюстрації з европейської війни, оповідання і инше про старий край і Америку 30
• З теренів европейської війни, що діялось і діесь в нашім рідним краю 50
• З фільозофії політики, нап. др. А. Крістензен, пер. Мих. Лозинський 65
• Іван Дурак та инші оповідання, гр. Л. Толстоя 25
• Іван Коновченко й инші оповідання 20
• Іван Франко, біографічно-літературний нарис 20
• Із звірячого царства, перша сотня найкращих казок. Зібрав В. Держирука 20
• Ікона Пречистої Діви, оповідание для народа, нап. Хрістоф фон Шмід, пер. Вас. Мереньків 10
Ілюстрована збірка. Вуси (3 ілюстрації).—Катерина (3 ілюстрації). — Нін і Семіраміда (2 ілюстрації). — Лист турецького султана запорожським козакам. — Відповідь запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти 20
• Ілюстрована Історія України в 2-ох томах, М. Грушевського, в оправі 3.25
• Ілюстрована свята інквізиція, страшна смерть за віру в Бога 50
• Ілюстроване українське письменство в житєписах, др. М. Пачовського 35
• Індустріяльний юніонізм Даниїла де Леон і Промова В. Дебса 25
† Інститутка, оповідание Марка Вовчка 20
• Історія боротьби віри з наукою Дж. Дрепера (переклав з англійського М. Павлик) 1.50

† Історія Греції та Риму для школи й самонауки, з 46 малюнками й 3 картами, написав М. О. Ковалевський 65
Історія заложення Злучених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сміються з пяної людини. — Як Сніжка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі 15
• Історія Московщини до Петра Великого 40
• Історія о золотокрилім лицарю 10
• Історія паризької комуни 15
• Історія про гарну Маґельону, оповідание з давних часів, і Про злодія у селі Гаківниці, оповідание, П. Куліша 25
• Історія про Луця Заливайка, Ів. Наумовича 30
• Історія про малого Пилипка 20
• Історія про сироту Івася 20
• Історія про трийцять одного 10
• Історія України-Руси, з образками, нап. Олександер Барвінський, з додатком ґеоґрафії українських земель 40
† Історія української громади в Раштаті, нап. Омелян Терлецький, з ілюстраціями 1.75
† Казки братів Ґріммів, з переднім словом, портретом автора і малюнками в тексті 20
† Казки братів Ґрімм в чотирох томах з 180 малюнками, том І. 60
† Казки Вільгельма Гауффа, з 86-ма малюнками, частина перша (шість казок) 60
† Казки Вільгельма Гауффа, з 82-ма малюнками, частина друга (пять казок) 60
Казки про Циганів 10
• Кайдашева сімя, повість, І. Нечуя-Левицького 60
† Кайдашева сімя, повість Івана Нечуя Левицького, з портретом автора і з передмовою Василя Верниволі, брош. 1.25, опр. 1.50
• Каменярі, журнал студентського кружка за рік 1919 1.00
• Камінна душа, повість, Гната Хоткевича 1.50
• Канадійський кобзар, нап. И. Ясенчук 25
• Карл Маркс, його життє і наука, Еміля Гекера 15
• Кармелюк і Невільничка, оповідання Марка Вовчка 20
† Кармелюк, Невільничка, народні оповідания Марка Вовчка 20
• Катехизм о. Конст. Курилла 20
• Катихизм християнсько-католицької релігії, третий наклад 30
• Кльод Ґе і другі оповідання 20
• Кляса проти кляси, Л. Мартова 5
† Книжка про Німеччину. Німецький край, німецька праця, німецька культура. З причинками звісних осіб німецького життя і з багатьома ілюстраціями. В картон. оправі 1.00
• Князь і жебрак, оповідание Марка Твейна 50
• Кобзар Т. Шевченка (в 1-ім томі) 1.00
• Кобзар Т. Шевченка (в 2-ох томах) 1.50
† Кобзар Тараса Шевченка, з портретом автора, сторін XVI+707, брош. 1.50, в полот. оправі 2.25
• Козацька пімста, оповідание з козацької старовини, А. Чайковського 30
† Козацька помста, оповідания з козацької старовини, Андрія Чайківського, друге видання 40
• Коли зійшло сонце, оповідание з 2.000 року, П. Крата 30
† Коляди або пісні на Рождество Христове, одноке на народню мову поправлене видание 20
Коляди і щедрівки на Різдво Христове і Богоявленє, з додатком пісень страстних, воскресних і инших пісень церковних 25
• Кому потрібна війна, нап. А. К., пер. з рос. І. Стефаницький 10
† Контрасти, нарис, В. Винниченка 10

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ. — Кождий замовляючий книжки повинен написати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий моні-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовленню книжок посилати 10 центів на реджістер. За недоручені книжки коли замовляючий не прислав на реджістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий моні-ордер на імя, яке подано у повищій адресі.

„SVOBODA". 83 Grand Street. Jersey City. N. J.